

Zdzisław Brzeski, Jerzy Zagórski, Lech Panasiuk, Andrzej Wojtyła

KONDYCJA ZDROWOTNA ROLNIKÓW

Instytut Medycyny Wsi w Lublinie

Dyrektor: dr n. med. Andrzej Wojtyła

WPROWADZENIE

Przyjęte w Polsce i w wielu krajach granice wieku emerytalnego: dla kobiet - po 60 roku życia, dla mężczyzn - po 65 roku życia, wobec przedłużającej się przeżywalności i utrzymującej sprawności psychofizycznej wielu emerytów, wymagają rewizji co do obligatoryjnej konieczności przejścia w wiek poprodukcyjny.

Zarówno starość wczesna (po 60 roku życia) jak i późna (po 75 roku życia) w świetle wielu badań gerontologicznych wydaje się być sprawą indywidualnie zmienną. Wiek kalendarzowy nie koreluje ze stopniem zaawansowania procesów starzenia się. Umowną miarą starzenia się jest wiek czynnościowy - biologiczny, oceniany na podstawie zespołu testów fizjologicznych, klinicznych i psychologicznych.

Odsetek osób po 60 roku życia już w roku 1986 wynosił 14,7% ludności ogółem, i był wyższy na wsi (16,4%) niż w miastach (12,6%). Odsetek osób po 75 roku życia stanowił już 27,5% populacji ludzi starych, z tendencją wzrostową w kolejnych latach.

Hipotetyczna krzywa wymierania - opracowana przez J. Bourgeois-Pichat'a - wskazuje, że w ciągu najbliższych kilkunastu lat okres zwiększonego wymierania populacji przesunie się na wiek po 75 ÷ 80 roku życia, z przewagą kobiet w miarę starzenia się, oraz szybszym starzeniem się ludności wsi. Według wielu obserwatorów, starzenie demograficzne wsi polskiej będzie nadal wzrastać i wieś w indywidualnych gospodarstwach chłopskich może stać się enklawą ludzi starych.

Badania ekspertów gerontologii z wielu krajów, porównujące stan zdrowia i opieki zdrowotnej, opierają się głównie na ocenie elementów:

1. **Sprawności ruchowej.**
2. **Samoocenie stanu zdrowia grup probantów.**
3. **Zgłaszanych dolegliwości ludzi starych.**
4. **Przedmiotowej ocenie stanu zdrowia.**

Sprawność ruchowa.

W zgodnej opinii ekspertów, w grupie osób badanych po 60 roku życia:

- 63% jest sprawnych;
- 27% ma ograniczenia mierne;
- ok. 10% ma znaczne ograniczenia sprawności.

W prognozach można spodziewać się:

- przesuwania się na późniejsze lata granicy sprawności fizycznej w młodszych grupach wieku starszego;
- zwiększenia się liczby osób bardzo starych, niezdolnych do samodzielnego bytowania.

Samocena ankietowa.

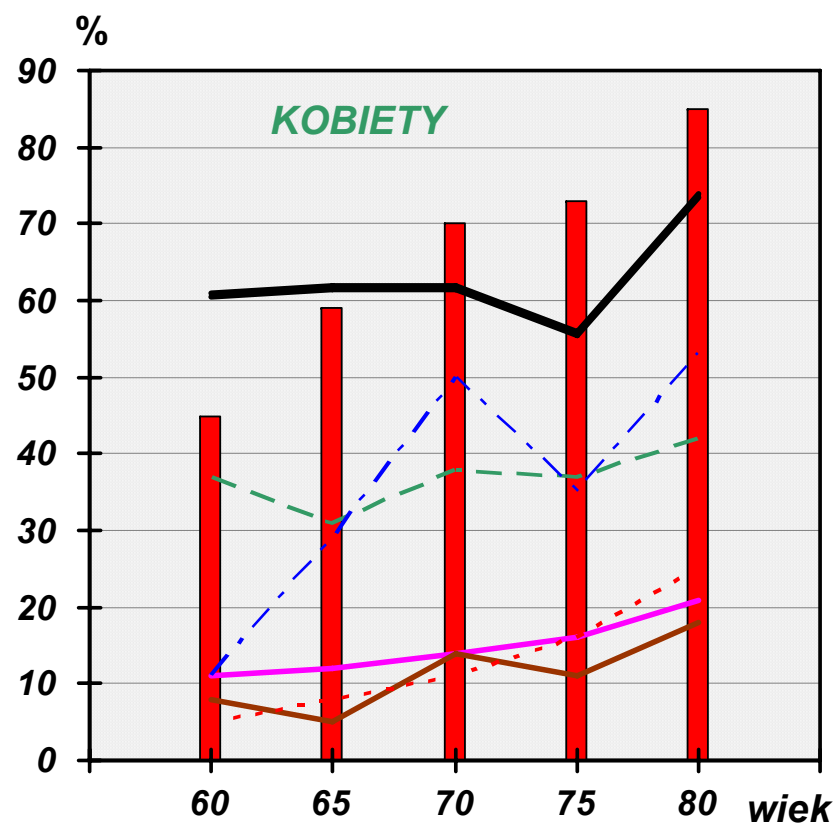
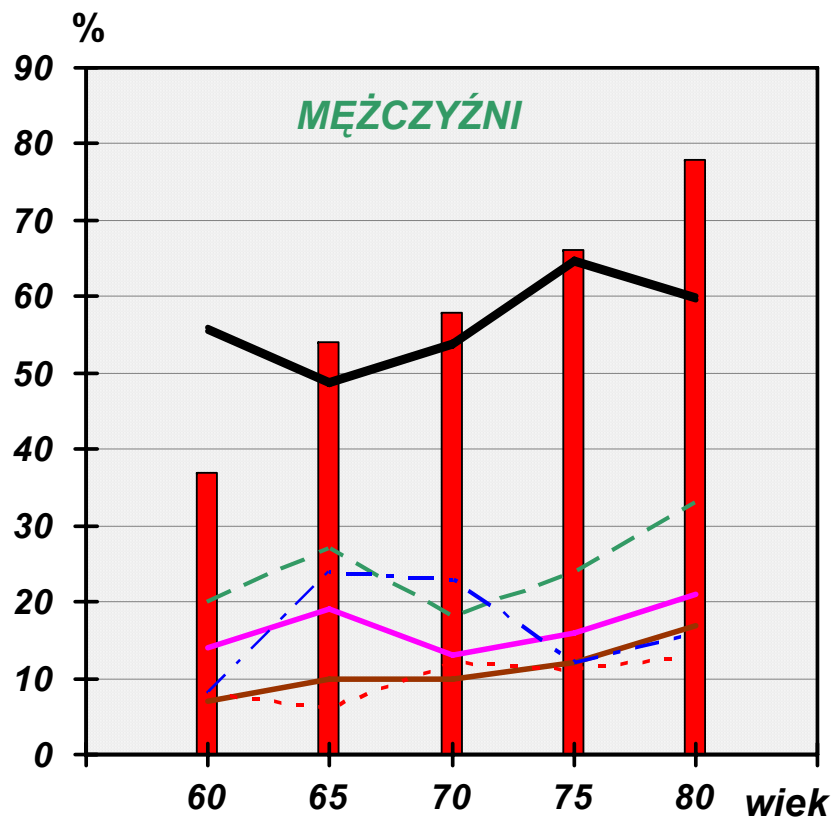
Większość autorów sugeruje, że probanci (25%) oceniają stan swojego zdrowia jako dobry i odpowiedni do wieku. Natomiast wielu, zwłaszcza w wieku powyżej 75 lat (40%) oceniało stan swojego zdrowia jako zły.

Dolegliwości osób starych będące wynikiem procesu starzenia, związane z płcią, środowiskiem i chorobami w wieku starszym są zróżnicowane - na wsi są częstsze dolegliwości stawowe, w mieście bóle głowy, duszność, upośledzenie wzroku i słuchu.

Samocena stanu zdrowia a wybrane dolegliwości

wylosowanej grupy 200 rolników po 65 roku życia

wg Rutkiewicz i Czajka

- — — — — uczucie zmęczenia
- — — — — utrata apetytu
- — — — — drżenie rąk
- - - - - bóle stawów
- · · · · zaburzenia pamięci

— — — — — częste występowanie
3 lub więcej dolegliwości

■ negatywna samoocena
stanu zdrowia

Pędich W.: *Fazy życia a zdrowie i jego zagrożenia: Człowiek, środowisko i zdrowie*, Wydawnictwo PAN, Warszawa 1990, 294

Pracujący ogółem w Polsce, w latach:

2005	2006	2007	2008
12 890 700	13 220 000	13 771 100	14 037 200

Pracujący w rolnictwie w Polsce, w latach:

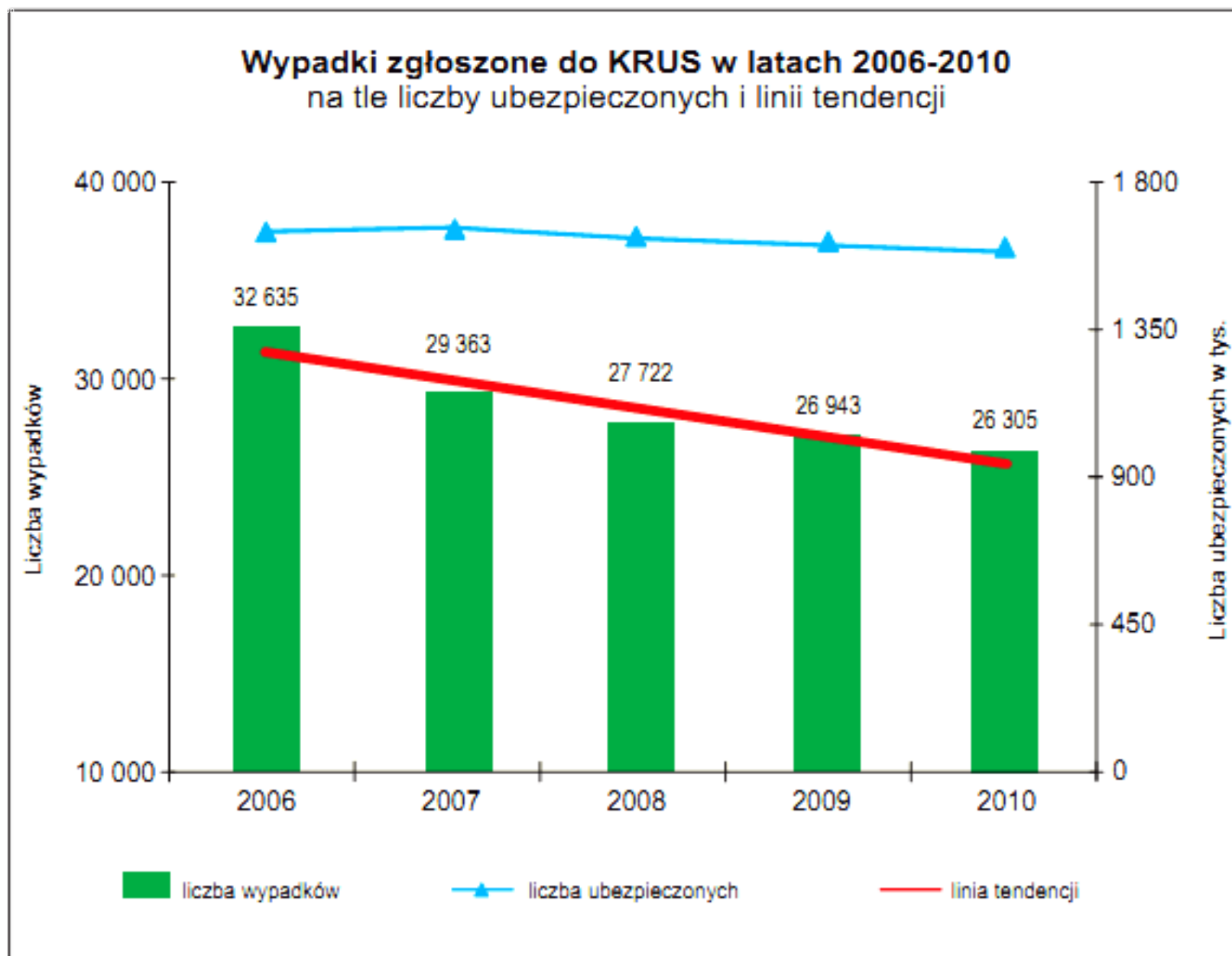
2002	2005	2007	2009
2 019 000	2 092 800	2 092 300	2 089 400

Ubezpieczeni w KRUS rolnicy

rok 2010 - **1 535 461** rolników

wg Rocznik Statystyczny 2009 r.

Ocena przedmiotowa stanu zdrowia osób starszych oparta na stwierdzeniu chorób związanych z pracą (zwanych zawodowymi), jak również chorób do których predysponuje wykonywana praca (zwanych chorobami parazawodowymi) - prezentuje zestawienia danych KRUS-u oraz badania własne oparte o grupę ponad 4047 osób wygenerowanych na podstawie losowania dwustopniowego warstwowego, stanowiących grupę reprezentacyjną dla województwa lubelskiego, zamieszkałego przez 2 166 000 mieszkańców, w tym 53,4% mieszkańców wsi oraz 46,6% mieszkańców miast.

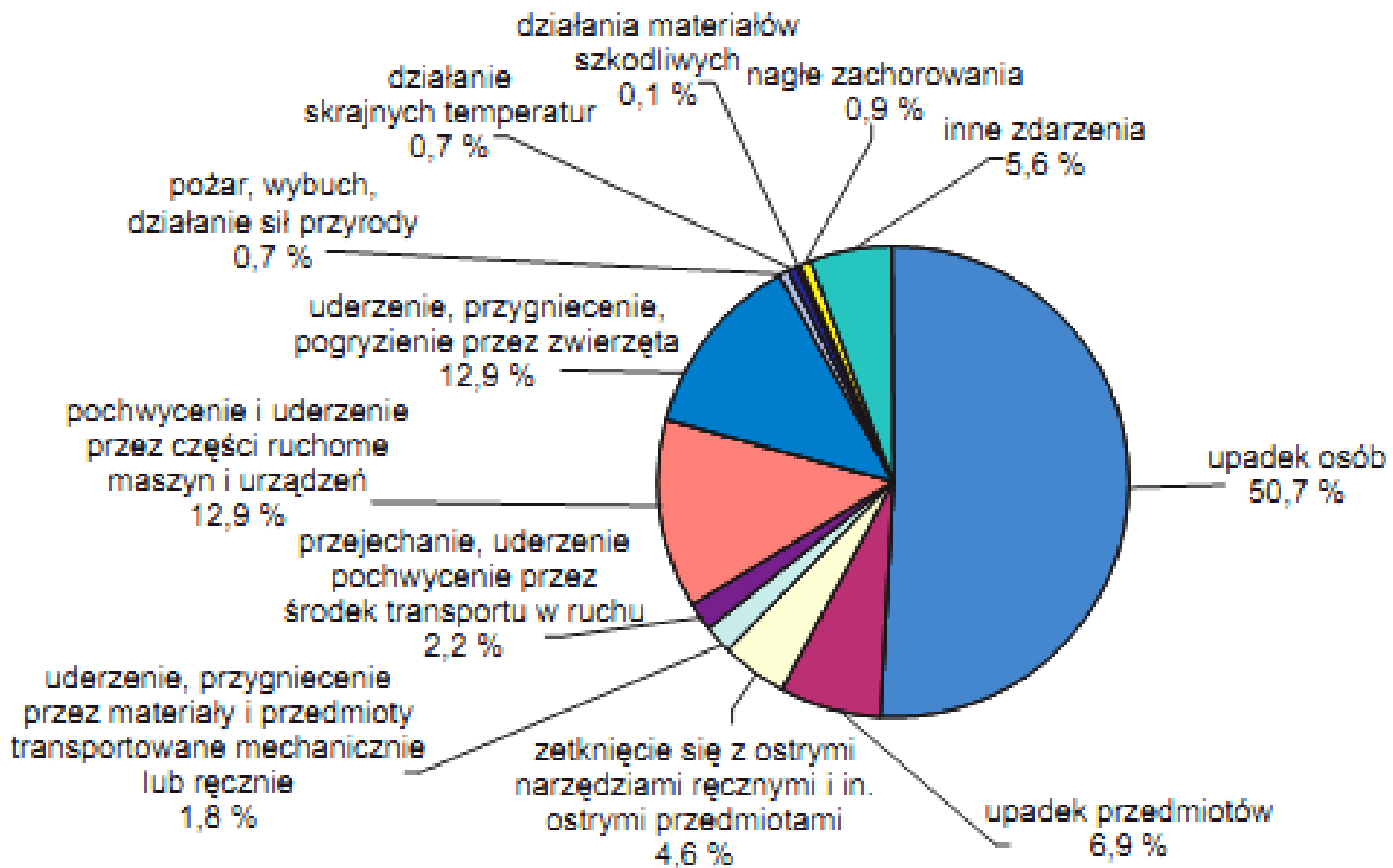

Wydawnictwo KRUS – Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2010 roku, Warszawa 2011, 5-41.

Wiek i płeć osób poszkodowanych w wypadkach w 2010 roku

Wyszczególnienie a - liczba poszkodowanych b - udział % w wypadkach ogółem		Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych							
			< 18	18-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej
kobiety	a	5 258	0	6	281	1 214	1 936	1 731	48	42
	b	<i>31,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>1,7</i>	<i>7,2</i>	<i>11,5</i>	<i>10,2</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>
mężczyźni	a	11 639	2	24	1 234	2 652	3 882	3 611	190	44
	b	<i>68,9</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>7,3</i>	<i>15,7</i>	<i>23,0</i>	<i>21,4</i>	<i>1,1</i>	<i>0,3</i>

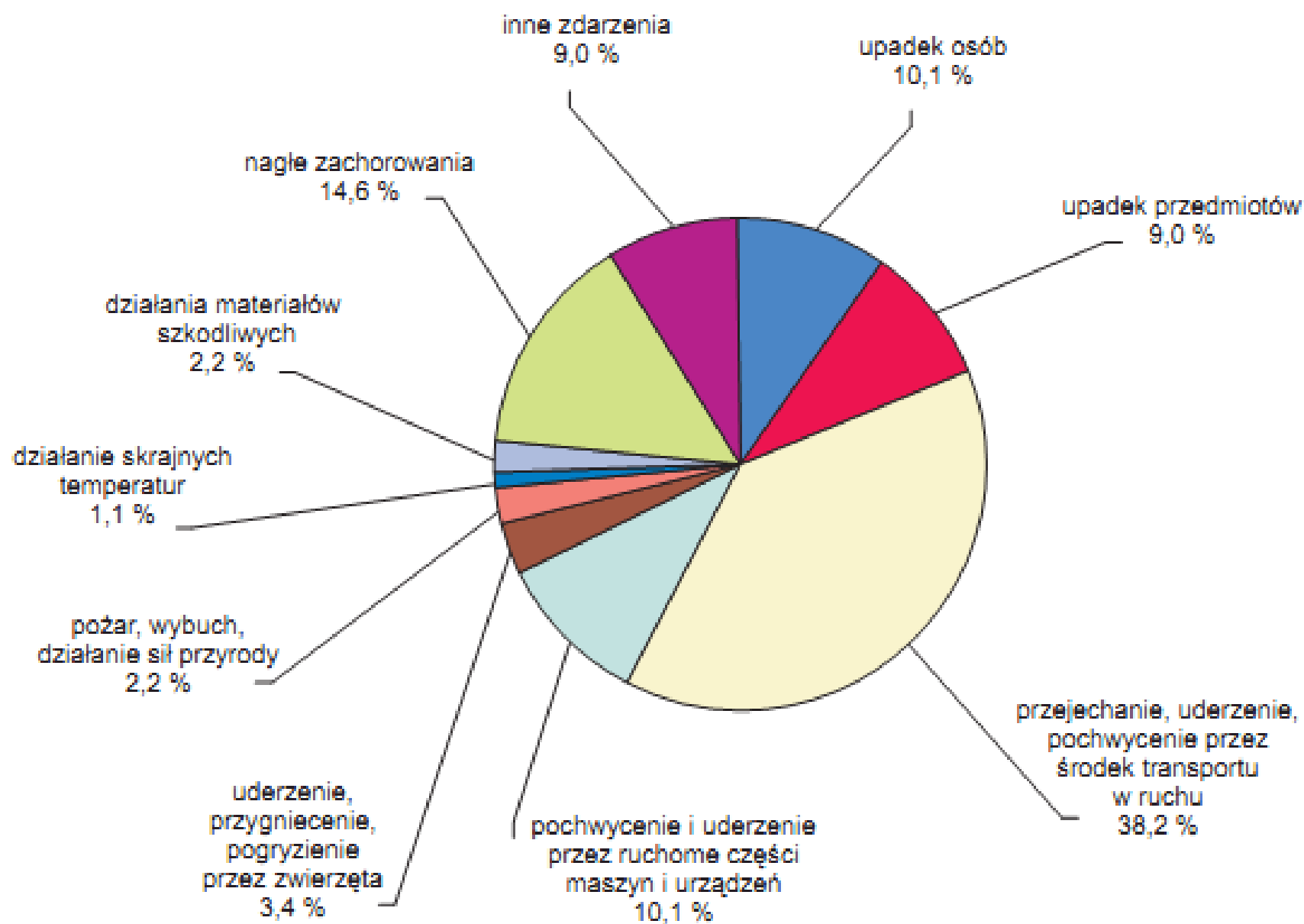
Struktura wypadków w 2010 roku według grup zdarzeń

Wiek i płeć ofiar wypadków śmiertelnych w 2010 roku

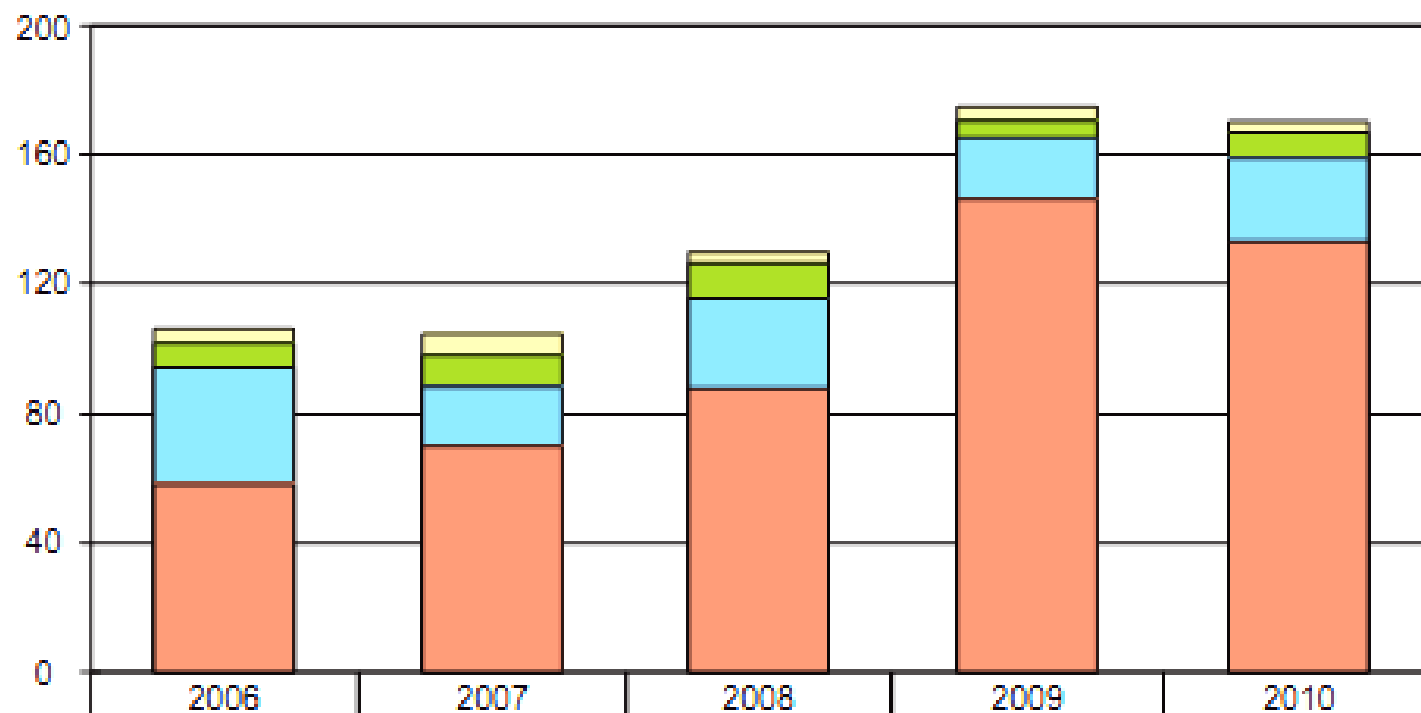
Wyszczególnienie a - liczba poszkodowanych b - udział % w wypadkach śmiertelnych ogółem		Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych							
			< 18	18-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej
kobiety	a	10	0	0	1	3	1	5	0	0
	b	11,2	0,0	0,0	1,1	3,4	1,1	5,6	0,0	0,0
mężczyźni	a	79	0	1	7	17	19	31	4	0
	b	88,8	0,0	1,1	7,9	19,1	21,3	34,8	4,5	0,0

Struktura wypadków śmiertelnych w 2010 roku według grup zdarzeń

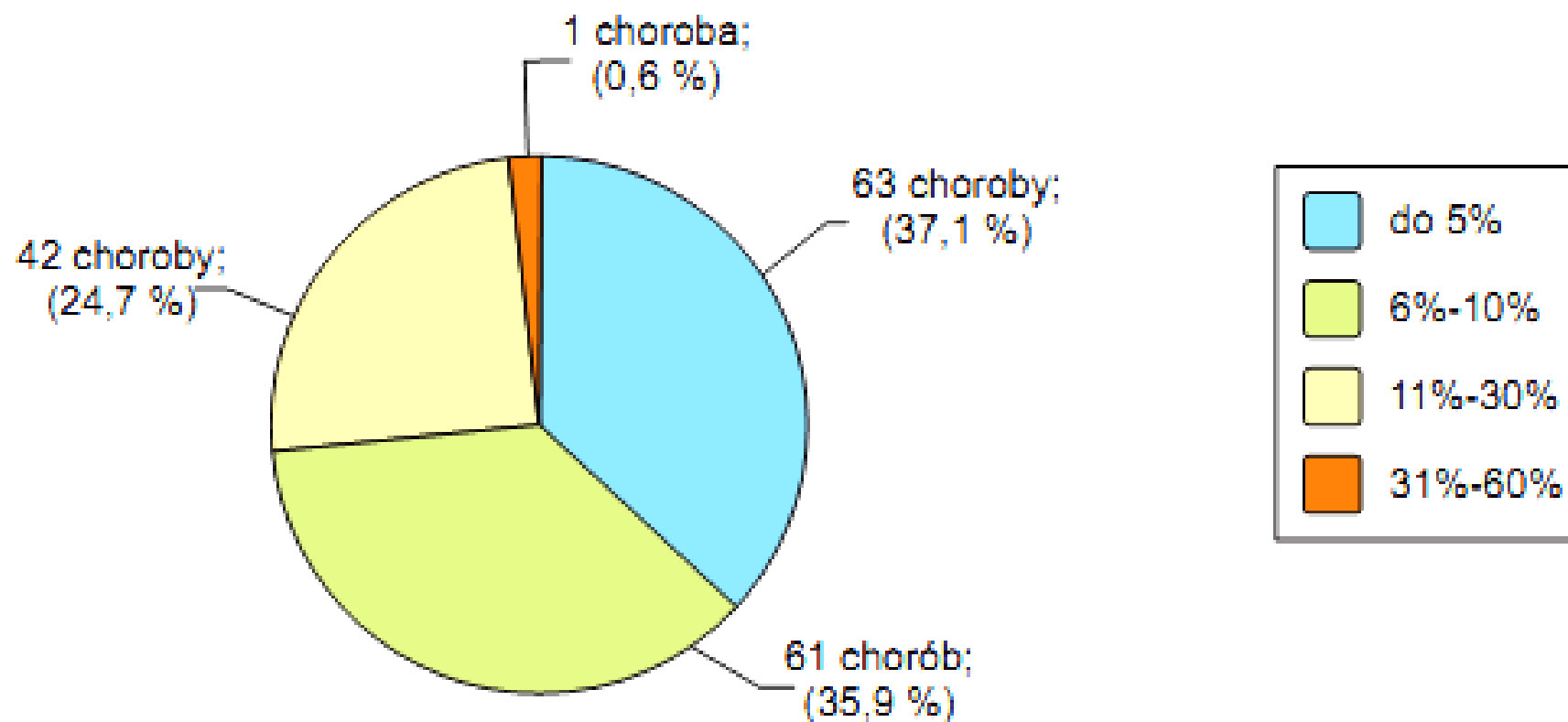
CHOROBY ZAWODOWE

Liczba chorób zawodowych zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania w latach 2006-2010

pozostałe choroby	5	7	3	4	3
choroby skóry	8	9	11	5	8
choroby układu oddechowego	35	19	28	19	25
choroby zakaźne	59	70	88	146	134

Struktura uszczerbków na zdrowiu wskutek chorób zawodowych w 2010 r.

Wiek i płeć osób u których stwierdzono uszczerbki na zdrowiu wskutek chorób zawodowych w 2010 roku

Wyszczególnienie a - liczba poszkodowanych b - udział % w chorobach ogółem		Razem	Liczba chorób w grupach wiekowych							
			< 18	18-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej
kobiety	a	93	0	0	1	12	37	41	2	0
	b	<i>54,7</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,6</i>	<i>7,1</i>	<i>21,8</i>	<i>24,1</i>	<i>1,2</i>	<i>0,0</i>
mężczyźni	a	77	0	0	1	8	28	40	0	0
	b	<i>45,3</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,6</i>	<i>4,7</i>	<i>16,5</i>	<i>23,5</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>

WYNIKI BADAŃ *

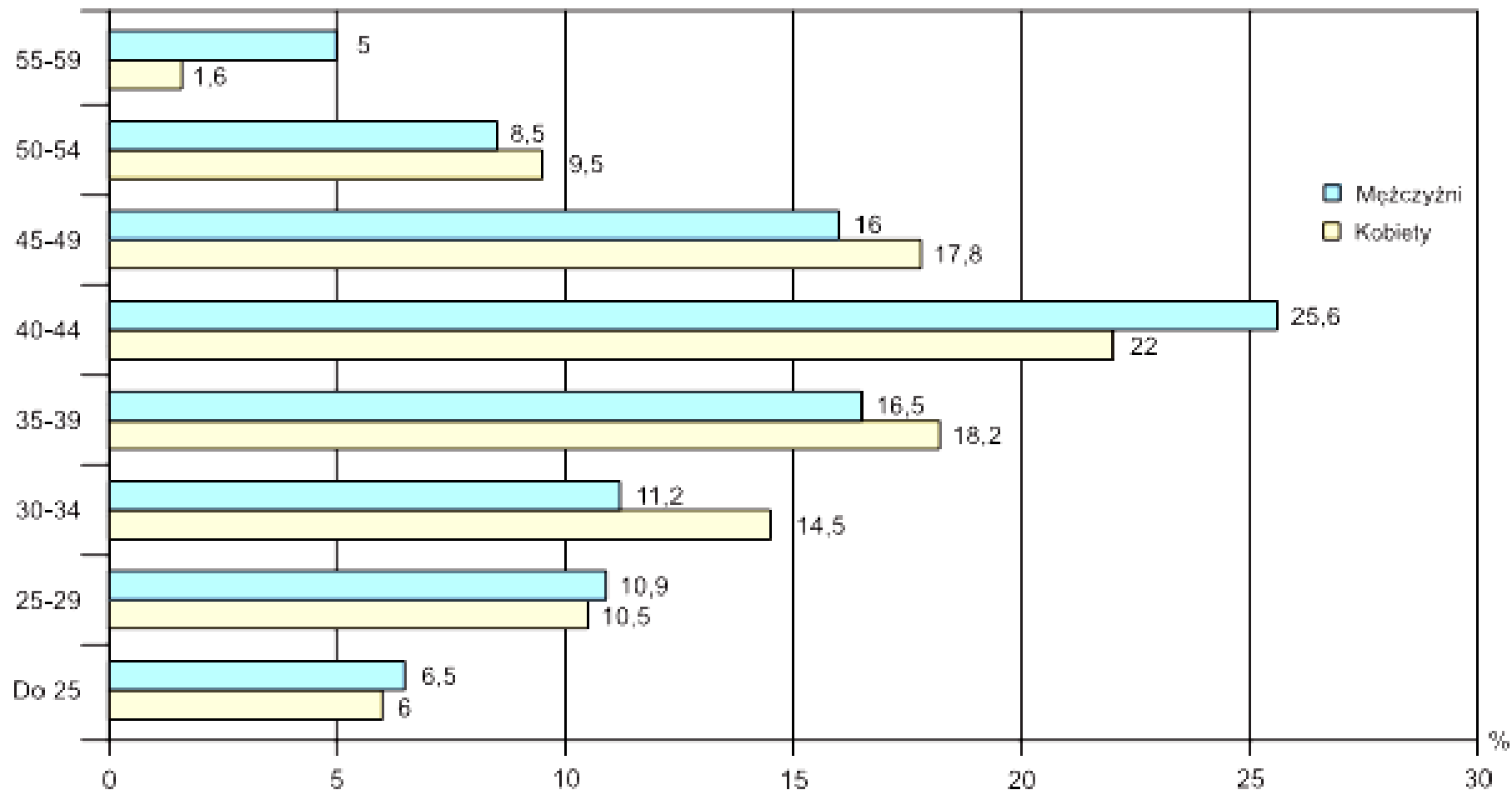
Badaniami objęto 1 397 czynnych zawodowo rolników w wieku 18-60 lat, ubezpieczonych w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Grupa badanych była zrównana pod względem udziału kobiet i mężczyzn - 55,2% badanych stanowiły kobiety, a 44,8% mężczyźni.

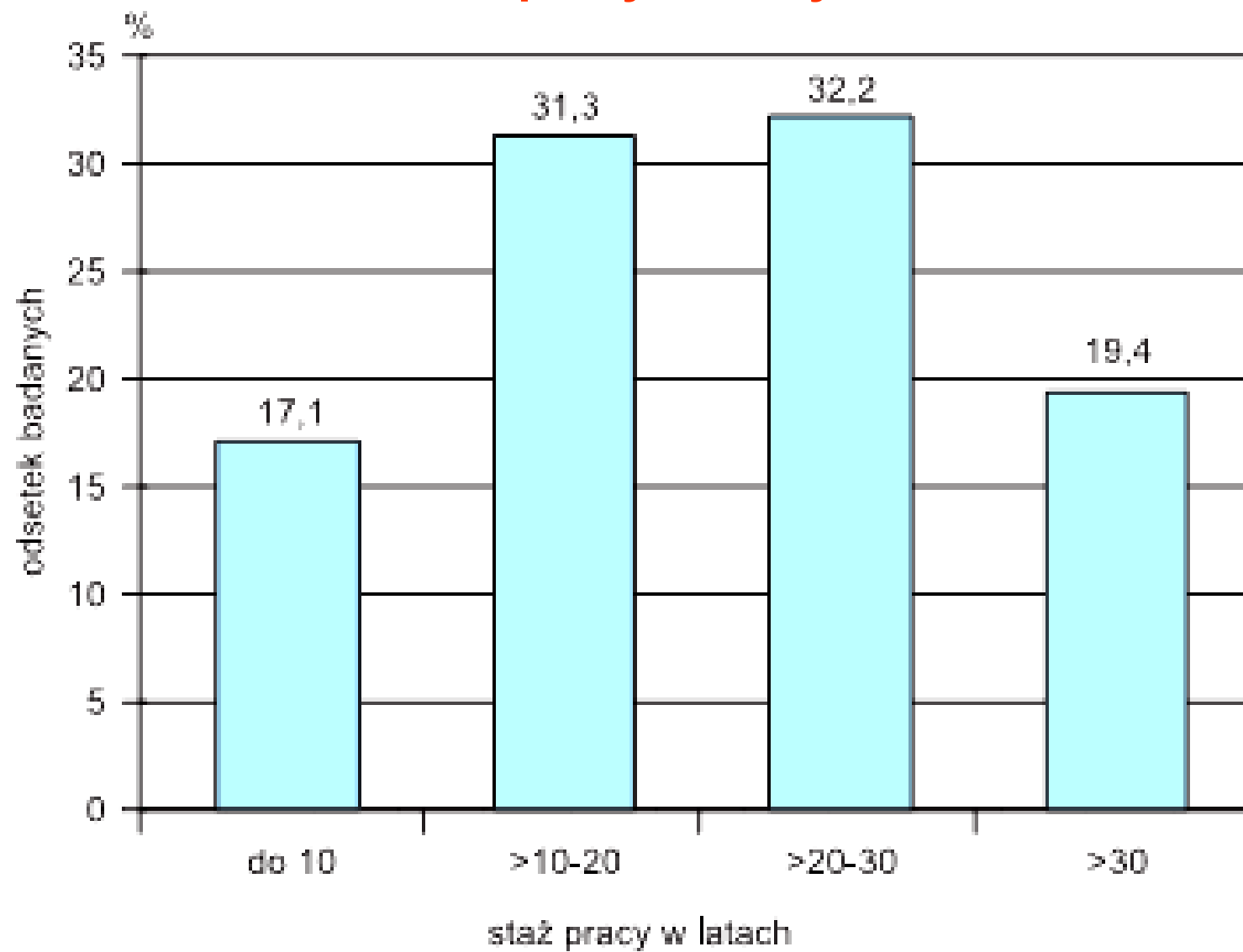
Skład wieku badanych miał charakter składu normalnego, a średni wiek wynosił 39,6 lat.

**/ Zagórski J., Jastrzębska J.: System profilaktycznej opieki zdrowotnej nad rolnikami w badaniach pilotażowych, Wyd.: Ubezpieczenia zdrowotne w rolnictwie, Wydawnictwo KRUS, Warszawa, 2001, 16-32.*

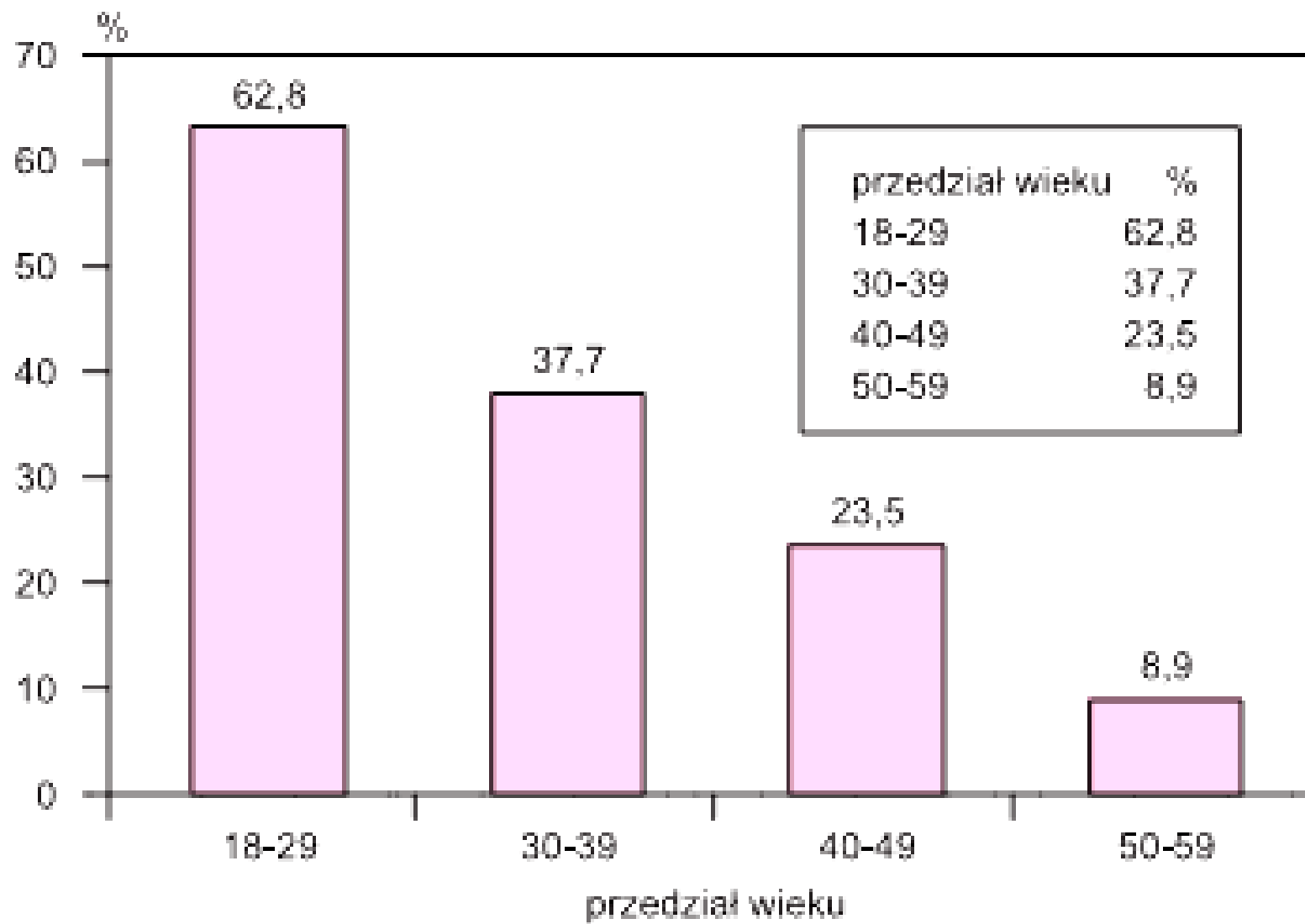
Procentowy skład grup wiekowych

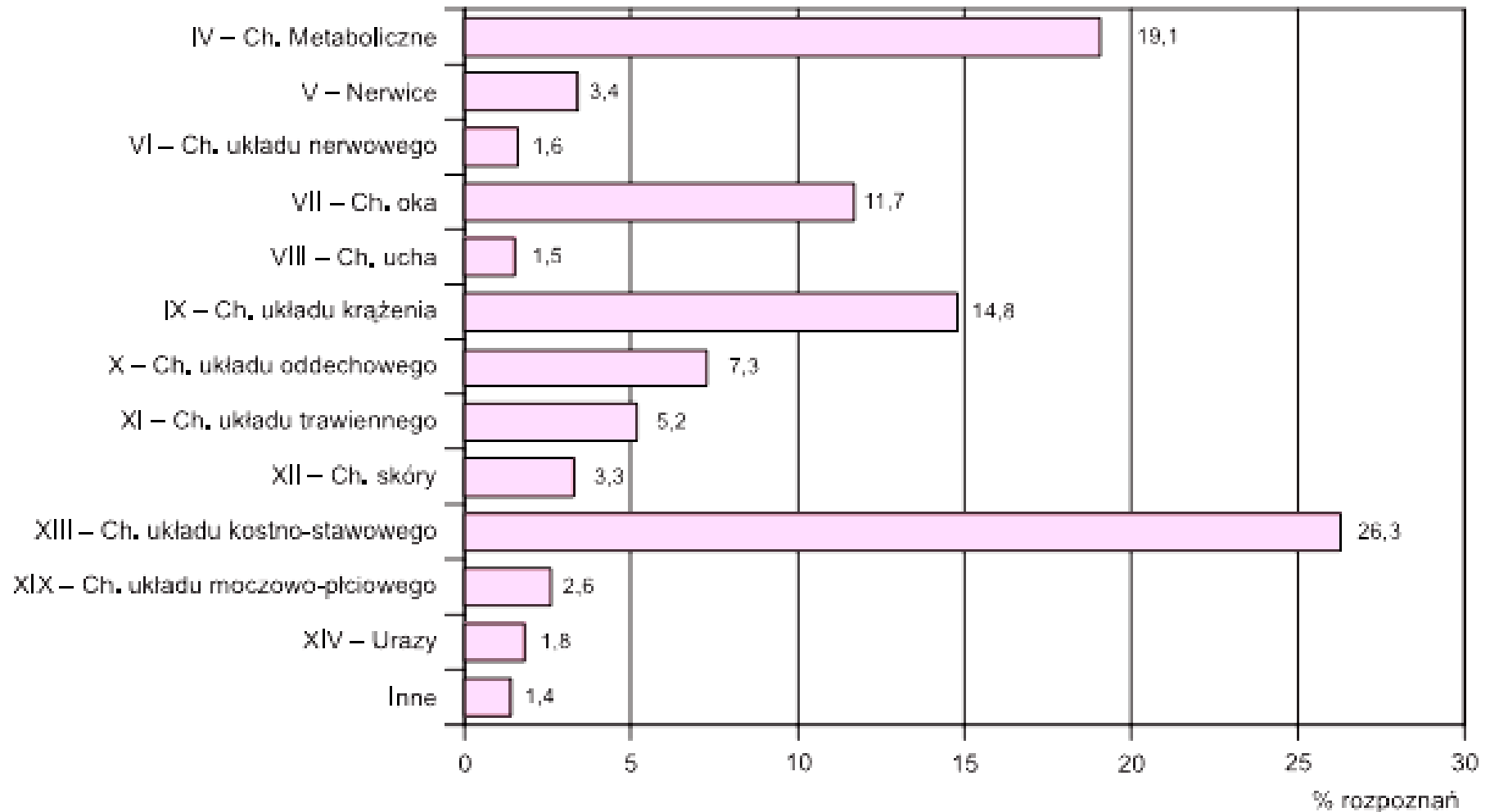
Staż pracy badanych

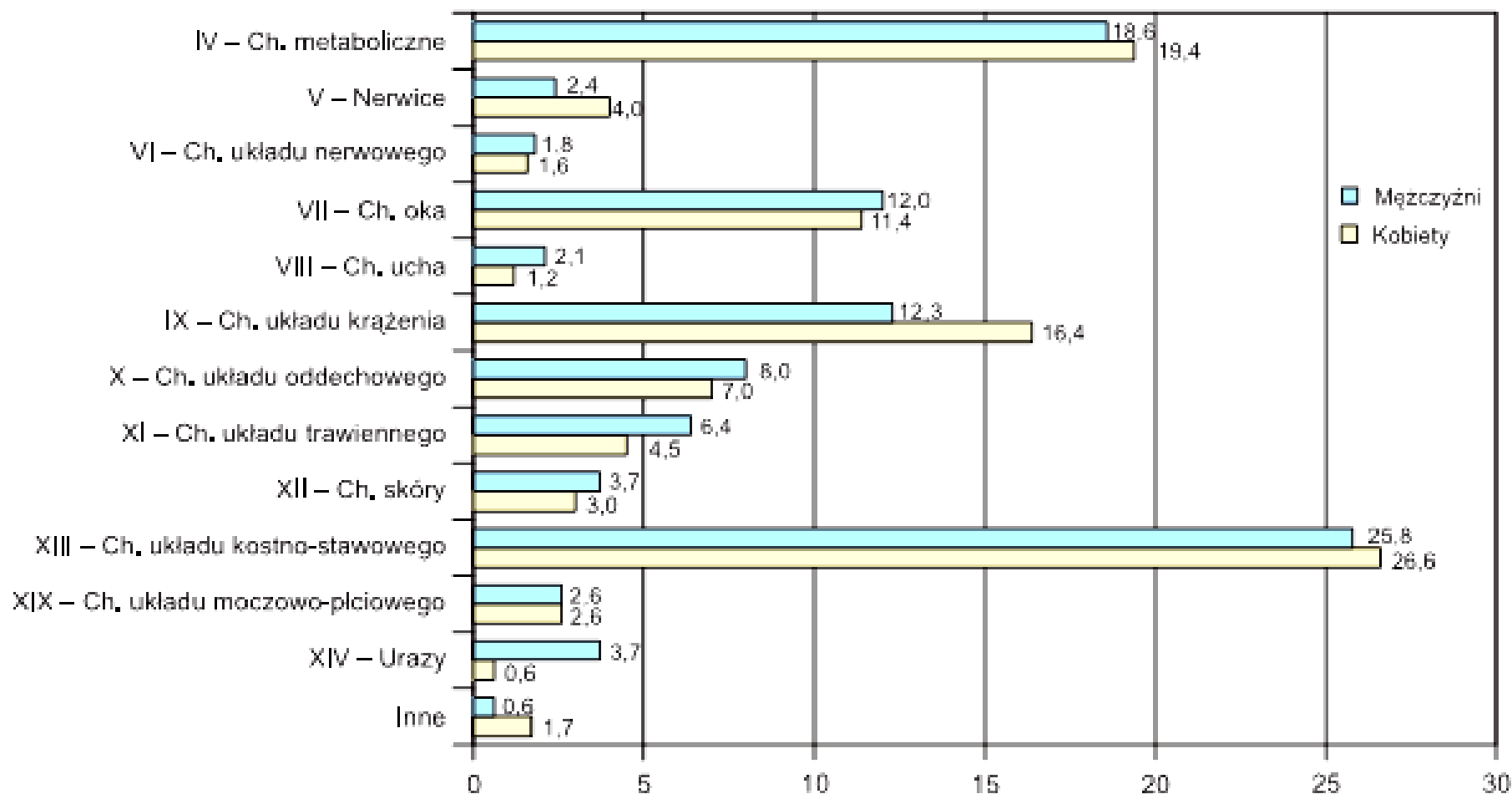
Odsetek osób zdrowych w grupach wiekowych

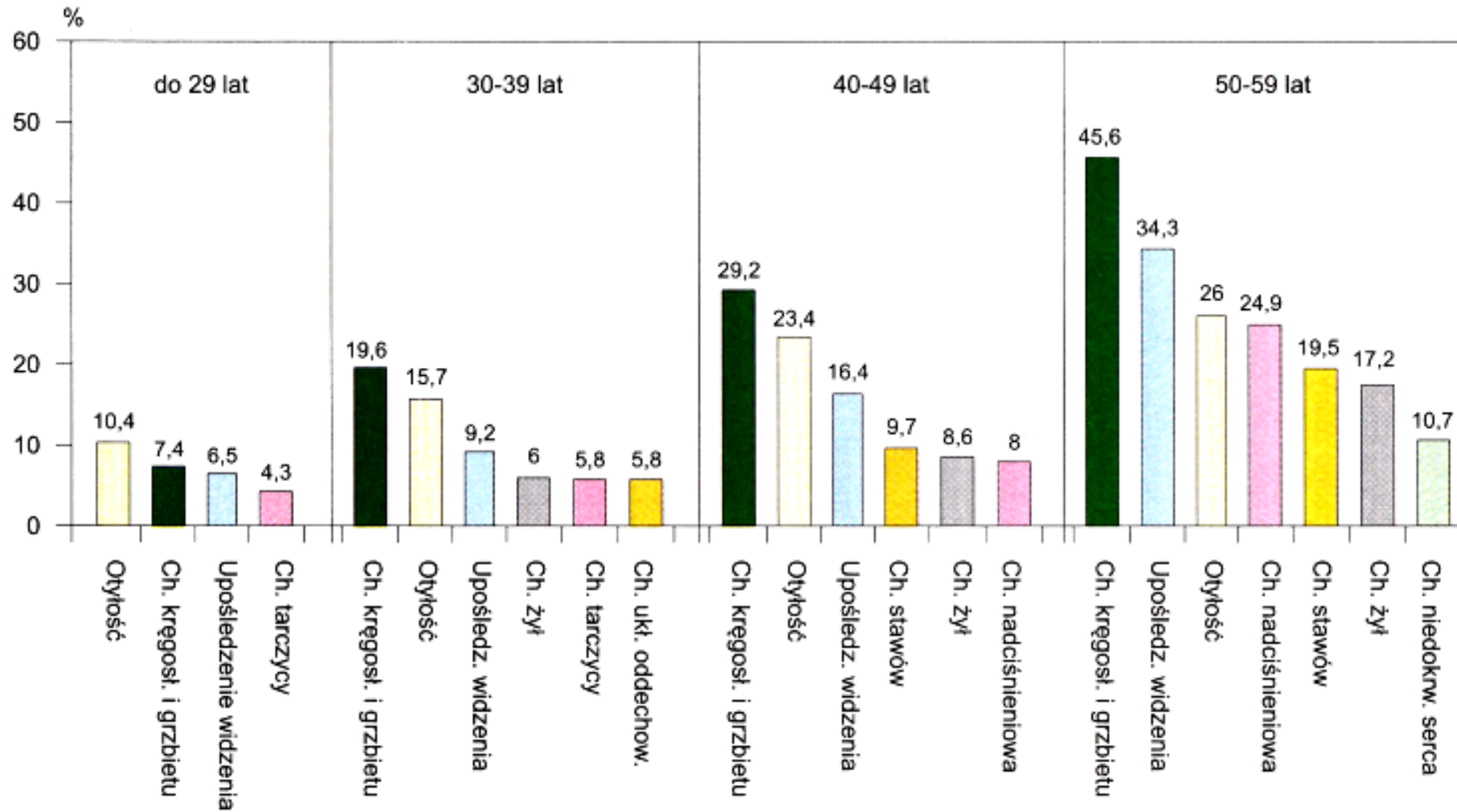
Struktura rozpoznanych chorób

Struktura rozpoznanych chorób według płci

Częstość występowania wybranych chorób w grupach wiekowych

Ciśnienie tętnicze krwi wśród badanych osób - według miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Liczba %	Prawidłowe	Nadciśnienie tętnicze	Ogółem
Wieś	N	1321	872	2193
	%	60,2	39,8	100,0
Miasto	N	1027	656	1683
	%	61,0	39,0	100,0
Ogółem	N	2348	1528	3876
	%	60,6	39,4	100,0

$\chi^2=0,245$; $df=1$; $p=0,6201$

Lech Panasiuk: *Analiza wybranych problemów medycznych i społecznych dorosłych mieszkańców Lubelszczyzny - nierówności w zdrowiu*. Rozprawa habilitacyjna, Uniwersytet Medyczny, Lublin, 2011, 237-301

Ciśnienie tętnicze krwi wśród badanych osób - według wieku i miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Wiek	Liczba %	Prawidłowe	Nadciśnienie tętnicze	Ogółem
Wieś chi ² =488,235 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	282	10	292
		%	96,6	3,4	100,0
	31 ÷ 60	N	854	385	1239
		%	68,9	31,1	100,0
	Ponad 60	N	185	477	662
		%	28,0	72,0	100,0
Ogółem	N	1321	872	2193	
	%	60,2	39,8	100,0	
Miasto chi ² =412,412 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	257	10	267
		%	96,3	3,7	100,0
	31 ÷ 60	N	660	307	967
		%	68,3	31,7	100,0
	Ponad 60	N	110	339	449
		%	24,5	75,5	100,0
Ogółem	N	1027	656	1683	
	%	61,0	39,0	100,0	
Ogółem chi ² =899,247 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	539	20	559
		%	96,4	3,6	100,0
	31 ÷ 60	N	1514	692	2206
		%	68,6	31,4	100,0
	Ponad 60	N	295	816	1111
		%	26,6	73,4	100,0
Ogółem	N	2348	1528	3876	
	%	60,6	39,4	100,0	

Stężenia glukozy wśród badanych osób - według miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Liczba %	Prawidłowe	Cukrzyca	Ogółem
Wieś	N	2045	133	2178
	%	93,9	6,1	100,0
Miasto	N	1562	123	1685
	%	92,7	7,3	100,0
Ogółem	N	3607	256	3863
	%	93,4	6,6	100,0

$\chi^2=2,180$; $df=1$; $p=0,1397$

Stężenia glukozy wśród badanych osób - według wieku i miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Wiek	Liczba %	Prawidłowe	Cukrzyca	Ogółem
Wieś chi ² =97,941 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	283	1	284
		%	100,0	0,0	100,0
	31 ÷ 60	N	1203	41	1244
		%	96,8	3,2	100,0
	Ponad 60	N	559	91	650
		%	85,9	14,1	100,0
	Ogółem	N	2045	133	2178
		%	93,9	6,1	100,0
Miasto chi ² =95,289 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	257	0	257
		%	100,0	0,0	100,0
	31 ÷ 60	N	930	39	969
		%	95,9	4,1	100,0
	Ponad 60	N	375	84	459
		%	81,7	18,3	100,0
	Ogółem	N	1562	123	1685
		%	92,7	7,3	100,0
Ogółem chi ² =190,583 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	540	1	541
		%	100,0	0,0	100,0
	31 ÷ 60	N	2133	80	2213
		%	96,4	3,6	100,0
	Ponad 60	N	934	175	1109
		%	84,3	15,7	100,0
	Ogółem	N	3607	256	3863
		%	93,4	6,6	100,0

Nowotwory złośliwe wśród badanych osób - według miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Liczba %	Brak	Nowotwór złośliwy	Ogółem
Wieś	N	1926	52	1977
	%	97,4	2,6	100,0
Miasto	N	1319	68	1387
	%	95,1	4,9	100,0
Ogółem	N	3245	119	3364
	%	96,5	3,5	100,0

$\chi^2=12,890$; $df=1$; $p=0,0003$

Nowotwory złośliwe wśród badanych osób - według wieku i miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Wiek	Liczba %	Brak	Nowotwór złośliwy	Ogółem
Wieś chi ² =28,518 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	259	1	260
		%	100,0	0,0	100,0
	31 ÷ 60	N	1111	18	1129
		%	98,4	1,6	100,0
	Ponad 60	N	556	32	588
		%	94,6	5,4	100,0
	Ogółem	N	1926	51	1977
		%	97,4	2,6	100,0
Miasto chi ² =21,622 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	211	1	212
		%	100,0	0,0	100,0
	31 ÷ 60	N	764	34	798
		%	95,7	4,3	100,0
	Ponad 60	N	344	33	377
		%	91,2	8,8	100,0
	Ogółem	N	1319	68	1387
		%	95,1	4,9	100,0
Ogółem chi ² =47,737 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	470	2	472
		%	100,0	0,0	100,0
	31 ÷ 60	N	1875	52	1927
		%	97,3	2,7	100,0
	Ponad 60	N	900	65	965
		%	93,3	6,7	100,0
	Ogółem	N	3245	119	3364
		%	96,5	3,5	100,0

Urazy, oparzenia i zatrucia wśród badanych osób - według miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Liczba %	Brak	Urazy, oparzenia, zatrucia	Ogółem
Wieś	N	1336	666	2002
	%	66,7	33,3	100,0
Miasto	N	909	477	1386
	%	65,6	34,4	100,0
Ogółem	N	2245	1143	3388
	%	66,2	33,8	100,0

chi²=0,422; df=1; p=0,5157

Urazy, oparzenia i zatrucia wśród badanych osób - według wieku i miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Wiek	Liczba %	Brak	Urazy, oparzenia, zatrucia	Ogółem
Wieś chi ² =3,364 df=2 p=0,1860	18 ÷ 30	N	182	76	258
		%	70,6	29,4	100,0
	31 ÷ 60	N	742	395	1137
		%	65,2	34,8	100,0
	Ponad 60	N	412	195	607
		%	67,8	32,2	100,0
	Ogółem	N	1336	666	2002
		%	66,7	33,3	100,0
Miasto chi ² =0,964 df=2 p=0,6173	18 ÷ 30	N	131	78	209
		%	62,7	37,3	100,0
	31 ÷ 60	N	523	271	794
		%	65,9	34,1	100,0
	Ponad 60	N	255	128	383
		%	66,6	33,4	100,0
	Ogółem	N	909	477	1386
		%	65,6	34,4	100,0
Ogółem chi ² =1,220 df=2 p=0,5431	18 ÷ 30	N	313	154	467
		%	67,1	32,9	100,0
	31 ÷ 60	N	1265	666	1931
		%	65,5	34,5	100,0
	Ponad 60	N	667	323	990
		%	67,3	32,7	100,0
	Ogółem	N	2245	1143	3388
		%	66,2	33,8	100,0

Braki w uzębieniu wśród badanych osób - według miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Średnia liczba braków*	Liczba %	Osoby bezzębne**	Liczba badanych
Wieś	14,1	N	350	1998
		%	17,5	
Miasto	12,9	N	222	1390
		%	16,0	
Ogółem	13,6	N	572	3388
		%	16,9	

$H(1, N=3388)=10,58586$; $p=0,0011^*$
 $\chi^2=8,278$; $df=2$; $p=0,0159^{**}$

Braki w uzębieniu wśród badanych osób - według wieku i miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Wiek	Średnia liczba braków*	Liczba %	Osoby bezzębne**	Liczba osób
Wieś H(2, N=1998)=905,2574 p=0,0000* chi ² =; df=4 p=0,0000**	18 ÷ 30	2,4	N %	0 0,0	259
	31 ÷ 60	11,0	N %	56 5,0	1143
	Ponad 60	25,0	N %	294 49,3	596
	Ogółem	14,1	N %	350 17,5	1998
Miasto H(2, N=1390)=737,0899 p=0,0000* chi ² =; df=4 p=0,0000**	18 ÷ 30	1,7	N %	0 0,0	214
	31 ÷ 60	9,8	N %	30 3,7	799
	Ponad 60	25,6	N %	192 50,9	377
	Ogółem	12,9	N %	222 16,0	1390
Ogółem H(2, N=3388)=1644,019 p=0,0000* chi ² =2084,278; df=4 p=0,0000**	18 ÷ 30	2,1	N %	0 0,0	473
	31 ÷ 60	10,6	N %	86 4,4	1942
	Ponad 60	25,2	N %	486 49,9	973
	Ogółem	13,6	N %	572 16,9	3388

Otyłość wśród badanych osób - według miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Liczba %	Norma + nadwaga	Otyłość	Ogółem
Wieś	N	1676	584	2260
	%	74,1	25,9	100,0
Miasto	N	1397	347	1744
	%	80,1	19,9	100,0
Ogółem	N	3073	931	4004
	%	76,8	23,2	100,0

chi²=19,488; df=1; p=0,0000

Otyłość wśród badanych osób - według wieku i miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Wiek	Liczba %	Norma + nadwaga	Otyłość	Ogółem
Wieś chi ² =92,300 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	283	14	297
		%	95,3	4,7	100,0
	31 ÷ 60	N	937	337	1274
		%	73,6	26,4	100,0
	Ponad 60	N	456	233	689
		%	66,2	33,8	100,0
	Ogółem	N	1676	584	2260
		%	74,1	25,9	100,0
Miasto chi ² =87,927 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	261	9	270
		%	96,7	3,3	100,0
	31 ÷ 60	N	820	191	1011
		%	81,1	18,9	100,0
	Ponad 60	N	316	147	463
		%	68,2	31,8	100,0
	Ogółem	N	1397	347	1744
		%	80,1	19,9	100,0
Ogółem chi ² =178,268 df=2 p=0,0000	18 ÷ 30	N	544	23	567
		%	95,9	4,1	100,0
	31 ÷ 60	N	1757	528	2285
		%	76,9	23,1	100,0
	Ponad 60	N	772	380	1152
		%	67,0	33,0	100,0
	Ogółem	N	3073	931	4004
		%	76,8	23,2	100,0

OMÓWIENIE

Analizując zebrany materiał badań rolników należy zauważyć, że wiek badanych jest ważnym ale nie jedynym kryterium stanu zdrowia mieszkańców wsi w wieku podeszłym.

Wypadki związane z pracą w grupie rolników na przestrzeni ostatnich lat, przy utrzymującej się liczbie ubezpieczonych, wykazują tendencję spadkową w ocenie ogólnej. Natomiast liczba wypadków w przedziale wieku 40 ÷ 49 lat jest wyższa, zarówno w grupie kobiet jak i w grupie mężczyzn. W strukturze wypadków dominują upadki osób jak również zdarzenia związane z obsługą maszyn i urządzeń oraz obsługą inwentarza.

Ilość wypadków śmiertelnych w rolnictwie wzrasta wraz z wiekiem rolników, zarówno w grupie mężczyzn - gdzie przeważają - jak i kobiet. W strukturze wypadków śmiertelnych dominują zdarzenia związane z przejechaniem, uderzeniem, przechwyceniem przez środek transportu w ruchu.

Choroby zawodowe w rolnictwie na przestrzeni analizowanych lat 2006 ÷ 2010 narastają głównie za sprawą chorób zakaźnych, zwłaszcza boreliozy.

Choroby zawodowe oceniane są przez komisje lekarskie jako uszczerbek na zdrowiu głównie do 30% sprawności organizmu. Uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych wzrasta wraz z wiekiem badanych rolników, zarówno w grupie mężczyzn - gdzie dominuje - jak i kobiet.

Badania pilotażowe grupy 1397 rolników, najliczniej reprezentowanych w przedziale wiekowym 35 ÷ 55 lat, o średnim stażu pracy 20 ÷ 30 lat w rolnictwie wykazały, że odsetek osób zdrowych jest największy w przedziale wiekowym 18 ÷ 39 lat - maleje on w starszych grupach rolników.

W strukturze rozpoznanych chorób parazawodowych dominują choroby układu kostno-stawowego i schorzenia ujmowane mianem zespołu metabolicznego (otyłość, cukrzyca, zaburzenia lipidowe, nadciśnienie tętnicze).

Wybrane choroby w grupie rolników są rozpoznawane częściej wraz z wiekiem, zwłaszcza: **choroby kręgosłupa i grzbietu, otyłość, upośledzenie widzenia, choroby stawów, układu żylnego i naczyniowego** - dotyczy to szczególnie przedziału wieku 50 ÷ 59 lat i powyżej.

Badanie nasze czynnych zawodowo rolników Lubelszczyzny (grupa 2193 osób) wykazały częstsze występowania nadciśnienia tętniczego krwi, ze znacznym wzrostem zachorowań w przedziale wiekowym ponad 60 lat. Obserwowano wzrost poziomu glikemii krwi, korespondujący ze wzrostem rozpoznanej cukrzycy wymagającej leczenia.

Podobnie nowotwory złośliwe wśród mieszkańców wsi były częściej rozpoznawane w starszych przedziałach wiekowych.

Urazy, oparzenia i zatrucia w badanej grupie rolników dominowały w przedziale wieku 30 ÷ 60 lat, będąc również znaczącą grupą po 60 roku życia.

Utrudniony dostęp do opieki stomatologicznej wydaje się być przyczyną braków w uzębieniu, zwłaszcza w wieku starszym ponad 60 lat, co niewątpliwie generuje dolegliwości ze strony przewodu pokarmowego.

Otyłość w grupie badanych rolników jest znacząca w stosunku do grupy mieszkańców miasta i narasta wraz z wiekiem badanych; może ona wpływać na wydolność fizyczną i sprawność rolników.

Za pomocą liniowej analizy regresji wielorakiej **wykazano zależność występowania** otyłości, zaburzeń lipidowych, nadciśnienia tętniczego, cukrzycy, nowotworów złośliwych, częstości korzystania przez badane osoby z usług stomatologa **od wieku tych osób.**